

การแข่งขันเคมีโอลิมปิกระดับชาติ ครั้งที่ 6

ณ คณะวิทยาศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เฉลยข้อสอบภาคปฏิบัติ

วันพฤหัสบดีที่ 29 เมษายน 2553

เวลา 08:30 – 13:30 น.

การทดลองที่ 1 เรื่อง การหาปริมาณสังกะสีและแมกนีเซียมในสารละลาย (25 คะแนน)

สารตัวอย่างหมายเลข

ตอนที่ 3 การหาความเข้มข้นที่แน่นอนของสารละลาย EDTA (8.25 คะแนน)

การเตรียมสารละลายมาตรฐาน MgSO_4 (2.25 คะแนน)

น้ำหนักสูตรของ $\text{MgSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$ = 246.47 g/mol

น้ำหนักขวดชั่ง + $\text{MgSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$ เริ่มต้น = 25.5748 g

น้ำหนักขวดชั่ง + $\text{MgSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$ ที่เหลือ = 25.3276 g

น้ำหนัก $\text{MgSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$ = 0.2472 g

ลายเซ็นกรรมการคุมสอบ

เทคนิคการชั่ง 0.75 คะแนน
SF (ถูกทุกที่) 0.25 คะแนน

แสดงวิธีคำนวณหาความเข้มข้นของสารละลายมาตรฐาน MgSO_4 (0.5 คะแนน)

$$C_{\text{MgSO}_4} = 0.2472 \text{ g MgSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O} \times \frac{1 \text{ mol MgSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}}{246.47 \text{ g MgSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}} \times \frac{1}{100.00 \text{ mL sol}^n} \times \frac{1000 \text{ mL}}{1 \text{ L}}$$

<-----(0.25)-----> <-----(0.25)----->

ความเข้มข้นของสารละลายมาตรฐาน MgSO_4 = 1.0030×10^{-2} mol/L

คำตอบ 0.5 คะแนน, SF 0.25 คะแนน

ความเข้มข้นของสารละลายมาตรฐานปฐมภูมิ $\text{MgSO}_4 = 1.0030 \times 10^{-2}$ mol/L เนื่องจาก 0.2472 มีความไม่แน่นอนสัมพัทธ์มากที่สุด คือ $\frac{1}{2472}$ ผลลัพธ์มีความไม่แน่นอน $2 \times \frac{1}{2472}$ ถึง $0.2 \times \frac{1}{2472} = \frac{1}{1236}$ ถึง $\frac{1}{12360}$ คำตอบจึงเป็น 0.010030 หรือ 1.0030×10^{-2} mol/L

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาการคิดเลขนัยสำคัญตามวิธีการคูณหาร อาจมีเลขนัยสำคัญน้อยที่สุด ซึ่งมี 4 ตัว ดังนั้น คำตอบจึงเป็น 0.010030 หรือ 1.003×10^{-2} mol/L ได้

ผลการไทเทรต (6 คะแนน)

	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	เฉลี่ย
สเกลบนบิวเรตก่อนไทเทรต (mL)	0.00	0.00	0.00	
สเกลบนบิวเรตที่จุดยุติ (mL)	11.00	11.10	11.05	
ปริมาตรของสารละลาย EDTA ที่ใช้ (mL)	11.00	11.10	11.05	11.05
ไทเทรตครบ 3 ครั้ง 0.5 คะแนน (ถ้าไทเทรต 2 ครั้ง ได้ 0.25 คะแนน)				คำตอบ 0.25
เลขนัยสำคัญ (SF) 0.25 คะแนน (ต้องถูกทุกที่)				SF 0.25
Precision 1 คะแนน แบ่งเป็น 1, 0.5, 0 คะแนน โดยพิจารณาจาก %RSD ของปริมาตร				

แสดงวิธีคำนวณหาความเข้มข้นของสารละลาย EDTA ในหน่วย mol/L (1 คะแนน)

$$C_{\text{EDTA}} = 10.00 \text{ mL Mg}^{2+} \text{ sol}^n \times \frac{1.0030 \times 10^{-2} \text{ mol Mg}^{2+}}{1000 \text{ mL Mg}^{2+} \text{ sol}^n} \times \frac{1 \text{ mol EDTA}}{1 \text{ mol Mg}^{2+}} \times \frac{1}{11.05 \text{ mL EDTA sol}^n} \times \frac{1000 \text{ mL}}{1 \text{ L}}$$

<-----(0.5)-----> <-----(0.5)----->

ความเข้มข้นของสารละลาย EDTA = 9.08×10^{-3} mol/L (2.75 คะแนน)

Accuracy 2.5 คะแนน แบ่งเป็น 2.5, 2, 1.5, 1, 0.5, 0 คะแนน โดยพิจารณาจาก mean $\pm$ xSD

SF 0.25 คะแนน

ความเข้มข้นของสารละลาย EDTA = 9.08×10^{-3} mol/L เนื่องจาก 10.00 มีความไม่แน่นอนสัมพัทธ์มากที่สุด คือ $\frac{1}{1000}$

ผลลัพธ์มีความไม่แน่นอน $2 \times \frac{1}{1000}$ ถึง $0.2 \times \frac{1}{1000} = \frac{1}{500}$ ถึง $\frac{1}{5000}$ คำตอบจึงเป็น 0.00908 หรือ 9.08×10^{-3} mol/L

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาการคิดเลขนัยสำคัญตามวิธีการคูณหาร อาจใช้เลขนัยสำคัญน้อยที่สุด ซึ่งมี 4 ตัว ดังนั้น คำตอบจึงเป็น 0.009082 หรือ 9.082×10^{-3} mol/L ได้

ตอนที่ 4 การไทเทรตเพื่อหาปริมาณ Zn^{2+} และ Mg^{2+} (15 คะแนน)**4.1 การหาปริมาณไอออนโลหะชนิดที่หนึ่งในสารละลายตัวอย่าง (7.5 คะแนน)**

	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
สเกลบนบิวเรตก่อนไทเทรต (mL)	0.00	0.00
สเกลบนบิวเรตที่จุดยุติ (mL)	15.40	15.60
ปริมาตรของสารละลาย EDTA ที่ใช้ (mL)	15.40	15.60
ไทเทรต 2 ครั้ง 0.5 คะแนน (ถ้าไทเทรต 1 ครั้ง ได้ 0.25 คะแนน)		
เลขนัยสำคัญ (SF) 0.25 คะแนน (ต้องถูกทุกที่)		
Precision 1 คะแนน แบ่งเป็น 1, 0.5, 0 คะแนน โดยพิจารณาจาก $Range = V_{max} - V_{min}$		

ไอออนโลหะชนิดที่หนึ่งในสารละลายตัวอย่าง คือ

(0.5 คะแนน)

แสดงวิธีคำนวณปริมาณไอออนโลหะชนิดที่หนึ่งในสารละลายตัวอย่าง (mg/L) ของการทดลองครั้งที่ 1

(1.5 คะแนน)

$$15.40 \text{ mL EDTA} \times \frac{9.08 \times 10^{-3} \text{ mol EDTA}}{1000 \text{ mL EDTA}} \times \frac{1 \text{ mol } Mg^{2+}}{1 \text{ mol EDTA}} \times \frac{24.3 \text{ g } Mg^{2+}}{1 \text{ mol } Mg^{2+}} \times \frac{1000 \text{ mg}}{1 \text{ g}} \times \frac{1}{10.00 \text{ mL sample}} \times \frac{1000 \text{ mL}}{1 \text{ L}}$$

<-----(0.5)-----> <-----(0.5)-----> <-----(0.5)----->

(ถ้าเขียน A แทน Mg^{2+} ไม่หักคะแนน)

ปริมาณไอออนโลหะชนิดที่หนึ่งในสารละลายตัวอย่างจากการทดลองครั้งที่ 1 = 340 mg/L

ปริมาณไอออนโลหะชนิดที่หนึ่งในสารละลายตัวอย่างจากการทดลองครั้งที่ 2 = 344 mg/L

ปริมาณไอออนโลหะชนิดที่หนึ่งในสารละลายตัวอย่าง เฉลี่ย = 342 mg/L

เลขนัยสำคัญ (SF) 0.25 คะแนน (ต้องถูกทุกที่)

Accuracy (ค่าเฉลี่ย) 3.5 คะแนน แบ่งเป็น 3.5, 3, 2.5, 2, 1.5, 1, 0.5, 0 คะแนน โดยพิจารณาจาก $mean \pm xSD$ เนื่องจาก 24.3 มีความไม่แน่นอนสัมพัทธ์มากที่สุด คือ $\frac{1}{243}$

$$\text{ผลลัพธ์มีความไม่แน่นอน } 2 \times \frac{1}{243} \text{ ถึง } 0.2 \times \frac{1}{243} = \frac{1}{121.5} \text{ ถึง } \frac{1}{1215}$$

คำตอบจึงเป็น 340 mg/L ซึ่งตรงกับการคิดโดยใช้เลขนัยสำคัญน้อยที่สุด

4.2 การหาปริมาณไอออนโลหะชนิดที่สองในสารละลายตัวอย่าง (7.5 คะแนน)

	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
สเกลบนบิวเรตก่อนไทเทรต (mL)	0.00	0.00
สเกลบนบิวเรตที่จุดยุติ (mL)	10.75	10.60
ปริมาตรของสารละลาย EDTA ที่ใช้ (mL)	10.75	10.60
ไทเทรต 2 ครั้ง 0.5 คะแนน (ถ้าไทเทรต 1 ครั้ง ได้ 0.25 คะแนน)		
เลขนัยสำคัญ (SF) 0.25 คะแนน (ต้องถูกทุกที่)		
Precision 1 คะแนน แบ่งเป็น 1, 0.5, 0 คะแนน โดยพิจารณาจาก $\text{Range} = V_{\max} - V_{\min}$		

ไอออนโลหะชนิดที่สองในสารละลายตัวอย่าง คือ

(0.5 คะแนน)

แสดงวิธีคำนวณปริมาณไอออนโลหะชนิดที่สองในสารละลายตัวอย่าง (mg/L) ของการทดลองครั้งที่ 1

(1.5 คะแนน)

$$10.75 \text{ mL EDTA} \times \frac{9.08 \times 10^{-3} \text{ mol EDTA}}{1000 \text{ mL EDTA}} \times \frac{1 \text{ mol Zn}^{2+}}{1 \text{ mol EDTA}} \times \frac{65.4 \text{ g Zn}^{2+}}{1 \text{ mol Zn}^{2+}} \times \frac{1000 \text{ mg}}{1 \text{ g}} \times \frac{1}{10.00 \text{ mL sample}} \times \frac{1000 \text{ mL}}{1 \text{ L}}$$

<-----(0.5)-----> <-----(0.5)-----> <-----(0.5)----->

(ถ้าเขียน B แทน Zn^{2+} ไม่หักคะแนน)

ปริมาณไอออนโลหะชนิดที่สองในสารละลายตัวอย่างจากการทดลองครั้งที่ 1 = 638 mg/L

ปริมาณไอออนโลหะชนิดที่สองในสารละลายตัวอย่างจากการทดลองครั้งที่ 2 = 629 mg/L

ปริมาณไอออนโลหะชนิดที่สองในสารละลายตัวอย่าง เฉลี่ย = 634 mg/L

เลขนัยสำคัญ (SF) 0.25 คะแนน (ต้องถูกทุกที่)

Accuracy (ค่าเฉลี่ย) 3.5 คะแนน แบ่งเป็น 3.5, 3, 2.5, 2, 1.5, 1, 0.5, 0 คะแนน โดยพิจารณาจาก $\text{mean} \pm \text{xSD}$ เนื่องจาก 65.4 มีความไม่แน่นอนสัมพัทธ์มากที่สุด คือ $\frac{1}{654}$ ผลลัพธ์มีความไม่แน่นอน $2 \times \frac{1}{654}$ ถึง $0.2 \times \frac{1}{654} = \frac{1}{327}$ ถึง $\frac{1}{3270}$

คำตอบจึงเป็น 638 mg/L ซึ่งตรงกับการคิดโดยใช้เลขนัยสำคัญน้อยที่สุด

คำถามท้ายการทดลองที่ 1 (1.75 คะแนน)

1. สารละลาย W ที่ใช้ในการทดลองตอนที่ 4 เป็นอินดิเคเตอร์ชนิดใด (0.25 คะแนน)

☐ โบรโมครีซอลกรีน☒ เมทิลเรด☐ ครีซอลกรีน☐ ฟีนอล์ฟทาลีน

2. สี X คือสี

แดง หรือ ชมพู

(0.25 คะแนน)

และสี Y คือสี

เหลือง

(0.25 คะแนน)

3. ถ้าไม่มีสารละลาย W สำหรับทำการทดลองตอนที่ 4.1 จงคำนวณปริมาตรของสารละลาย NaOH เข้มข้น 6.0 mol/L ที่ใช้สะเทินกรด

ปริมาตรสารละลาย NaOH เข้มข้น 6.0 mol/L ที่ต้องใช้ =

16.7

mL (0.5 คะแนน)

ตอบทศนิยม 1 ตำแหน่ง

วิธีคิด (0.5 คะแนน)

$$V_{\text{NaOH}} = 50 \text{ mL HCl sol}^n \times \frac{2 \text{ mol HCl}}{1000 \text{ mL HCl sol}^n} \times \frac{1 \text{ mol NaOH}}{1 \text{ mol HCl}} \times \frac{1000 \text{ mL NaOH sol}^n}{6.0 \text{ mol NaOH}}$$

<-----(0.25)----->   <-----(0.25)----->

การทดลองที่ 2 เรื่อง การหาความสามารถในการจับไอออนของเรซิน (15 คะแนน)

ตอนที่ 1 การหาความเข้มข้นที่แน่นอนของสารละลาย KSCN (6 คะแนน)

ความเข้มข้นของสารละลายมาตรฐาน $\text{AgNO}_3 = \dots\dots 0.0980 \dots\dots \text{mol/L}$

	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	เฉลี่ย
สเกลบนบิวเรตก่อนไทเทรต (mL)	0.00	0.00	0.00	
สเกลบนบิวเรตที่จุดยุติ (mL)	10.90	10.80	10.85	
ปริมาตรของสารละลาย KSCN ที่ใช้ (mL)	10.90	10.80	10.85	10.85
ไทเทรตครบ 3 ครั้ง 0.5 คะแนน (ถ้าไทเทรต 2 ครั้ง ได้ 0.25 คะแนน)				คำตอบ 0.25
เลขนัยสำคัญ (SF) 0.25 คะแนน (ต้องถูกทุกที่)				SF 0.25
Precision 1 คะแนน แบ่งเป็น 1, 0.5, 0 คะแนน โดยพิจารณาจาก %RSD ของปริมาตร				

แสดงวิธีคำนวณความเข้มข้นของสารละลาย KSCN ในหน่วย mol/L (1 คะแนน)

$$C_{\text{AgNO}_3} = 10.00 \text{ mL Ag}^+ \text{ sol}^n \times \frac{0.0980 \text{ mol Ag}^+}{1000 \text{ mL Ag}^+ \text{ sol}^n} \times \frac{1 \text{ mol SCN}^-}{1 \text{ mol Mg}^{2+}} \times \frac{1}{10.85 \text{ mL SCN}^- \text{ sol}^n} \times \frac{1000 \text{ mL}}{1 \text{ L}}$$

<-----(0.5)-----> <-----(0.5)----->

ความเข้มข้นของสารละลาย KSCN = 0.0903 mol/L (2.75 คะแนน)

Accuracy 2.5 คะแนน แบ่งเป็น 2.5, 2, 1.5, 1, 0.5, 0 คะแนน โดยพิจารณาจาก $\text{mean} \pm \text{xSD}$

SF 0.25 คะแนน

เนื่องจาก 0.0980 มีความไม่แน่นอนสัมพัทธ์มากที่สุด คือ $\frac{1}{980}$

ผลลัพธ์มีความไม่แน่นอน $2 \times \frac{1}{980}$ ถึง $0.2 \times \frac{1}{980} = \frac{1}{490}$ ถึง $\frac{1}{4900}$

คำตอบจึงเป็น 0.0903 mol/L ซึ่งตรงกับการคิดโดยใช้เลขนัยสำคัญน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การไทเทรตเพื่อหาความสามารถในการจับไอออนของเรซิน (7 คะแนน)

	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
น้ำหนักเรซิน (g)	0.49	0.51
สเกลบนบิวเรตก่อนไทเทรต (mL)	0.00	0.00
สเกลบนบิวเรตที่จุดยุติ (mL)	14.60	15.00
ปริมาตรของสารละลาย KSCN ที่ใช้ (mL)	14.60	15.00
ไทเทรต 2 ครั้ง 0.5 คะแนน (ถ้าไทเทรต 1 ครั้ง ได้ 0.25 คะแนน) เลขนัยสำคัญ (SF) 0.25 คะแนน (ต้องถูกทุกที่) Precision 1 คะแนน แบ่งเป็น 1, 0.5, 0 คะแนน โดยพิจารณาจาก $\text{Range} = V_{\max} - V_{\min}$		

แสดงวิธีคำนวณหาความสามารถในการจับไอออนของเรซินในหน่วย mmol Cl⁻/g resin **ของการทดลองครั้งที่ 1**
(1.5 คะแนน)

$$\begin{aligned}
 \text{mmol Cl}^- &= \text{mmol AgNO}_3 \text{ ที่เติม} - \text{mmol AgNO}_3 \text{ ที่เหลือ} & (0.25) \\
 &= \text{mmol AgNO}_3 \text{ ที่เติม} - \text{mmol KSCN} & (0.25) \\
 &= \left(20.00 \text{ mL Ag}^+ \text{ sol}^n \times \frac{0.0980 \text{ mmol Ag}^+}{1 \text{ mL Ag}^+ \text{ sol}^n} \right) - \left(14.60 \text{ mL KSCN sol}^n \times \frac{0.0903 \text{ mmol KSCN}}{1 \text{ mL KSCN sol}^n} \right) \\
 &\quad \text{<-----(0.25)----->} \quad \text{<-----(0.25)----->} \\
 &= 1.96 - 1.32 = 0.64 \text{ mmol Cl}^- \\
 \text{ความสามารถในการจับไอออนของเรซิน} &= \frac{0.64 \text{ mmol Cl}^-}{0.49 \text{ g resin}} & (0.5) \\
 &= 1.31 \text{ mmol Cl}^-/\text{g resin}
 \end{aligned}$$

ความสามารถในการจับไอออนของเรซินของการทดลองครั้งที่ 1	=	1.31	mmol Cl ⁻ /g resin
ความสามารถในการจับไอออนของเรซินของการทดลองครั้งที่ 2	=	1.19	mmol Cl ⁻ /g resin
ความสามารถในการจับไอออนของเรซิน เฉลี่ย	=	1.25	mmol Cl ⁻ /g resin

เลขนัยสำคัญ (SF) 0.25 คะแนน (ต้องถูกทุกที่)

Accuracy (ค่าเฉลี่ย) 3.5 คะแนน แบ่งเป็น 3.5, 3, 2.5, 2, 1.5, 1, 0.5, 0 คะแนน โดยพิจารณาจาก $\text{mean} \pm \text{xSD}$

เนื่องจาก 0.49 มีความไม่แน่นอนสัมพัทธ์มากที่สุด คือ $\frac{1}{49}$ ผลลัพธ์มีความไม่แน่นอน $2 \times \frac{1}{49}$ ถึง $0.2 \times \frac{1}{49} = \frac{1}{24.5}$ ถึง $\frac{1}{245}$

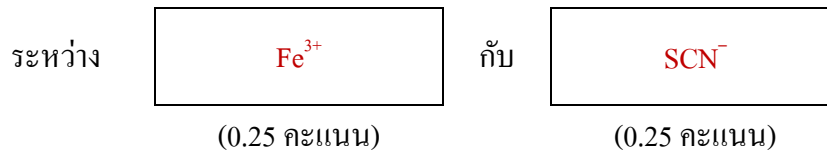
คำตอบจึงเป็น 1.31 mmol Cl⁻/g resin

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาการคิดเลขนัยสำคัญตามวิธีการคูณ หาร อาจใช้เลขนัยสำคัญน้อยที่สุด ซึ่งมี 2 ตัว

ดังนั้น คำตอบจึงเป็น 1.3, 1.2 และ 1.2 mmol Cl⁻/g resin ได้

คำถามท้ายการทดลองที่ 2 (2 คะแนน)

1. จากการทดลองตอนที่ 1 ที่จุดยุติของการไทเทรตจะได้สารละลายสีส้มอ่อนซึ่งเป็นสีของสารเชิงซ้อน

2. จากการทดลองตอนที่ 2 ให้ตอบคำถามต่อไปนี้

- 2.1 สารละลาย NaNO_3 เข้มข้น 0.25 mol/L ทำหน้าที่ (0.5 คะแนน)

NO_3^- จะไปแลกเปลี่ยนกับ Cl^- ของเรซิน ทำให้ Cl^- ถูกปลดปล่อยออกมาจากเรซิน

- 2.2 ถ้าไม่ล้างเรซินบนกระดวยกรองด้วยน้ำ DI จะมีผลทำให้ค่าความสามารถในการจับไอออนของเรซินที่คำนวณได้

☐ ไม่แตกต่าง   ☐ มากกว่าความเป็นจริง   ☒ น้อยกว่าความเป็นจริง   (0.25 คะแนน)

3. จากการทดลองตอนที่ 3 ให้ตอบคำถามต่อไปนี้

- 3.1 เมื่อเปิดสารละลายมาตรฐาน AgNO_3 ใส่ลงในสารละลายส่วนที่กรองได้ จะเกิดตะกอนสีขาว

สูตรเคมีของตะกอนสีขาวนี้คือ

AgCl

(0.25 คะแนน)

- 3.2 ขณะทำการไทเทรตจะเกิดตะกอนสีขาว

สูตรเคมีของตะกอนสีขาวนี้คือ

AgSCN

(0.25 คะแนน)

- 3.3 ถ้าไม่ล้างตะกอนด้วยสารละลายกรด HNO_3 เจือจาง (1:100) จะมีผลทำให้ค่าความสามารถในการจับไอออนของเรซินที่คำนวณได้

☐ ไม่แตกต่าง   ☒ มากกว่าความเป็นจริง   ☐ น้อยกว่าความเป็นจริง   (0.25 คะแนน)